

ใบแจ้งข่าว

ประเทศไทย: รับรองสถานะทางกฎหมายของผู้ลี้ภัย ยุติการควบคุมตัวและการบังคับส่งตัวกลับประเทศต้นทาง

สหประชาชาติจะประเมินสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทยในวันที่ 10 พฤศจิกายนนี้

(กรุงเทพฯ 8 พฤศจิกายน 2564) ในขณะที่ประเทศไทยกำลังจะเข้าสู่กระบวนการพิจารณาสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ รัฐบาลควรเร่งมือผลักดันมาตรการโดยทันทีอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การรับรองสถานะทางกฎหมายแก่ผู้ลี้ภัย รวมถึงยุติการจับกุมโดยพลการ การควบคุมตัว และการบังคับส่งผู้ลี้ภัยกลับประเทศต้นทาง พอร์ตีฟายไรต์กล่าวในวันนี้ ในวันที่ 10 พฤศจิกายน คณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติจะเริ่มต้นกระบวนการประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ซึ่งรวมถึงสิทธิของผู้ลี้ภัยในช่วงปีพ.ศ. 2559 – พ.ศ. 2564 โดยการประเมินสถานการณ์นี้จัดเป็นส่วนหนึ่งของกลไกทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระ (Universal Periodic Review หรือ UPR)

ในช่วงรวบรวมเอกสารรายงาน พอร์ตีฟายไรต์ได้เผยแพร่บทวิเคราะห์สถานการณ์สิทธิของผู้ลี้ภัยในไทยเอาไว้ก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนดังกล่าว

“ท่ามกลางสถานการณ์วิกฤตของผู้ลี้ภัยที่เริ่มบานปลายบริเวณพรมแดนประเทศไทยกับเมียนมา กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนถือเป็นโอกาสอันดีที่ประเทศไทยจะย้อนกลับมาพิจารณาถึงข้อกังวลในระยะยาวเกี่ยวกับสิทธิของผู้ลี้ภัย และดำเนินการแก้ไขปัญหาล่วง” เอมี สมิธ (Amy Smith) ผู้อำนวยการบริหาร พอร์ตีฟายไรต์กล่าว *“รัฐสมาชิกของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติผลักดันทุกวิถีทางเพื่อรับประกันว่าประเทศไทยจะปฏิบัติตามข้อตกลง และคุ้มครองผู้ลี้ภัยตามหลักความรับผิดชอบสากล”*

ผู้ลี้ภัยจำนวนมาก ทั้งชายหญิงและผู้เยาว์ ล้วนเดินทางออกจากประเทศบ้านเกิดอย่างเมียนมาเพื่อหลบหนีการโจมตีจากรัฐบาลทหาร ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นปัญหาที่คุกคามต่อเสถียรภาพในภูมิภาค เมื่อวันที่ 18 และ 19 ตุลาคมที่ผ่านมา เจ้าหน้าที่รัฐระดับสูงได้ร่วมพูดคุยกับคณะผู้แทนจากประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อหารือเรื่องการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมข้ามพรมแดน แม้ว่าการส่งความช่วยเหลือข้ามพรมแดนจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกับประชากร 219,000 คนที่กลายเป็นผู้พลัดถิ่นฐานในประเทศ หลังต้องอพยพออกจากบ้านเกิดตัวเองเพื่อหลบหนีจากการโจมตีของทหารเมียนมาตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ แต่รัฐบาลไทยก็ควรดำเนินการเพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ลี้ภัยที่เดินทางข้ามประเทศเพื่อมาแสวงหาการคุ้มครองในประเทศไทยด้วย

เอกสารบทวิเคราะห์นี้จัดทำขึ้นก่อนเข้าสู่กระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของประเทศไทย โดยมีเนื้อหาตั้งอยู่บนงานวิจัยและการติดตามสถานการณ์ของพอร์ตีฟายไรต์ ในช่วงปีพ.ศ. 2559 – พ.ศ. 2564 เอกสารดังกล่าวให้ข้อมูลอย่างละเอียดและระบุข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย โดยมุ่งเน้นข้อกังวลหลักสามประการ อันได้แก่ การขาดสถานะทางกฎหมายของผู้ลี้ภัยในประเทศไทย การส่งกลับหรือการบังคับส่งตัวผู้ลี้ภัยที่แสวงหาการคุ้มครองในประเทศไทยกลับ และการจับกุมคุมขังผู้ลี้ภัยซึ่งรวมถึงผู้ลี้ภัยที่ยังเป็นผู้เยาว์โดยพลการ

เอกสารบทวิเคราะห์ชี้ว่า “ประเทศไทยไม่มีกรอบกฎหมายเพื่อรับรองสถานะและให้การคุ้มครองกับผู้ลี้ภัยเป็นการเฉพาะ” ซึ่ง “ส่งผลให้ผู้ลี้ภัยในประเทศไทยเสี่ยงต่อการถูกจับกุมคุมขังโดยพลการ และการส่งตัวกลับประเทศต้นทาง”

ในรายงานที่เสนอต่อคณะทำงานของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนตามกระบวนการทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนเมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2564 ประเทศไทยเน้นถึงความพยายามของรัฐบาลที่จะจัดทำกลไกคัดกรองระดับชาติ (National Screening Mechanism หรือ NSM) เพื่อ “พิจารณาคัดกรองผู้ลี้ภัยที่ต้องการการคุ้มครอง มอบสถานะตามกฎหมายให้กับพวกเขา รวมถึงให้สิทธิในการเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ที่

จำเป็น” อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 นับตั้งแต่รัฐบาลประกาศใช้ระเบียบนี้อย่างเป็นทางการ การดำเนินงานตามระเบียบนี้ยังคงเชื่องช้า และทำให้หลายฝ่ายตั้งข้อกังวลาว่ากลไกดังกล่าวสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากลหรือไม่

แม้รัฐไทยจะยืนยันในรายงานว่า “ประเทศไทยเคารพหลักการไม่ส่งกลับ” แต่ผู้ลี้ภัยในไทยก็ยังคงตกเป็นเหยื่อของการบังคับส่งกลับ ยกตัวอย่างเช่น เพื่อรับมือกับการหลั่งไหลเข้ามาของผู้ลี้ภัยจำนวนมากภายหลังการทำรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 ในเมียนมา รัฐบาลได้เพิ่มกำลังทหารบริเวณพรมแดนไทย-เมียนมาเพื่อ “ป้องกันการลักลอบเข้าเมืองอย่างผิดกฎหมาย” พอร์ตีฟายไรต์ยังมีบันทึกข้อมูลการบังคับส่งกลับผู้ลี้ภัยอย่างน้อย 2,000 คนไปยังเมียนมาเมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2564 ที่ผ่านม่อีกด้วย

นอกจากนี้ พอร์ตีฟายไรต์ยังมีเอกสารบันทึกข้อมูลการกักตัวผู้ลี้ภัยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง แม้จะเป็นในช่วงที่มีการรายงานสถานการณ์อยู่ก็ตาม ในจำนวนนี้มีผู้ลี้ภัยที่ยังเป็นผู้เยาว์อยู่ด้วย แม้รัฐบาลจะเคยประกาศแสดงพันธกิจเพื่อยุติการกักตัวผู้เยาว์ก็ตาม

เอกสารบทวิเคราะห์นี้กล่าวถึงข้อเสนอแนะหลายประการ เพื่อให้ประเทศไทยและประเทศสมาชิกของคณะมนตรีสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติพิจารณาผลักดันในช่วงทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระของไทย ข้อเสนอแนะดังกล่าวพูดถึงการยกระดับสิทธิของผู้ลี้ภัยในประเทศไทย รวมทั้งเสนอให้รัฐไทยรับประกันว่ากลไกคัดกรองระดับชาติที่บังคับใช้นั้นสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนสากล นอกจากนี้ รัฐไทยควรป้องกันการส่งตัวผู้ลี้ภัยกลับประเทศ และควรต้องปล่อยตัวผู้ลี้ภัยทุกคนที่กำลังถูกกักตัวด้วยเหตุผลของสถานะการเข้าเมือง

การทบทวนสถานการณ์สิทธิมนุษยชนตามวาระของไทยครั้งนี้เป็นกระบวนการครั้งที่สาม ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นทุกห้าปี ในระหว่างการทบทวนสถานการณ์ของประเทศไทยครั้งล่าสุดเมื่อปี 2559 ประเทศไทยได้รับ ข้อเสนอแนะหลายประการที่เกี่ยวข้องกับผู้ลี้ภัย รวมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อให้รัฐไทยให้สัตยาบันรับรองอนุสัญญาว่าด้วยผู้ลี้ภัย พ.ศ. 2494 และพิธีสารเลือกรับ พ.ศ. 2510 รวมถึงเสนอให้รัฐไทยรับรองสถานะทางกฎหมายของผู้ลี้ภัย ปฏิบัติตาม หลักการไม่ส่งกลับ และยุติการควบคุมตัวผู้ลี้ภัยโดยพลการ

“แม้รัฐบาลจะให้ความหวังด้วยการออกปากประกาศพันธกิจหลายอย่าง แต่ประเทศไทยยังคงไม่สามารถคุ้มครองสิทธิของผู้ลี้ภัยได้ดีเท่าที่ควร” เอมี สมิธกล่าว *“หากไม่โดนกดดันจากนานาประเทศอย่างต่อเนื่อง สิทธิของผู้ลี้ภัยในประเทศไทยจะยังคงติดแหงกอยู่ในสภาพชะงักงันต่อไป”*

สำหรับข้อมูลเพิ่มเติม โปรดติดต่อ:

เอมี สมิธ, ผู้อำนวยการบริหาร, พอร์ตีฟายไรต์
 +66 87 795 5454 (ประเทศไทย)
 อีเมล: amy.smith@fortifyrights.org
 ทวิตเตอร์: [@AmyAlexSmith](https://twitter.com/AmyAlexSmith), [@FortifyRights](https://twitter.com/FortifyRights)

แพทริก พงศธร, เจ้าหน้าที่รณรงค์สิทธิมนุษยชนเชิงกลยุทธ์, พอร์ตีฟายไรต์
 +66 94 696 8477 (ประเทศไทย)
 อีเมล: Patrick.Phongsathorn@FortifyRights.org
 ทวิตเตอร์: [@Patrick_Phongsa](https://twitter.com/Patrick_Phongsa), [@FortifyRightss](https://twitter.com/FortifyRightss)